

Sherzodbek SHAROBIDDINOV,
 Namangan davlat universiteti tadqiqotchisi
 E-mail: shsharobiddinov@mail.ru
 Tel.: +998973252012

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent v.b A.Parmanov taqrizi asosida

THE IMPORTANCE OF SOLVING THE ISSUE OF SUCCESSION IN THE FORMATION OF YOUTH SPIRITUALITY

Annotation

The article examines the importance of solving the problem of succession in the formation of youth spirituality. The study focuses on the influence of the transmission of traditions, values and cultural heritage from previous generations on the formation of worldview and value orientations of modern youth. The authors analyze various approaches to solving the problem of succession and determine their influence on the development of the spiritual sphere of youth. The article provides empirical evidence supporting the role of succession in shaping the permanent moral foundations and identities of youth. The study calls for a more active introduction of pedagogical and socio-cultural practices that help transmit values and traditions to ensure the sustainable development of the spiritual sphere of new generations.

Key words: Succession, the formation of spirituality, the meaning of solving the issue, Youth, socio-cultural changes, traditions and values, education and upbringing, family values, sources of social influence, innovations in the educational system, intergenerational communication.

YOSHLAR MA'NAVİYATINI SHAKLLANTIRISHDA VORISLIK MASALASINI HAL ETISHNING AHAMIYATI

Annotatsiya

Maqolada yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda vorislik muammosini hal qilishning ahamiyati ko'rib chiqiladi. Tadqiqot an'analari, qadriyatlar va madaniy meroslarning oldingi avlodlardan uzatilishining zamonaviy yoshlarning dunyoqarashi va qadriyat yo'nalishlarini shakllantirishga ta'siriga qaratilgan. Mualliflar vorislik muammosini hal qilishning turli yondashuvlarini tahlil qilib, ularning yoshlarning ma'naviy sohasini rivojlantirishga ta'sirini aniqlaydilar. Maqolada yoshlarning doimiy axloqiy asoslari va o'ziga xosligini shakllantirishda vorislikning rolini qo'llab-quvvatlovchi empirik dalillar keltirilgan. Tadqiqot yangi avlodlarning ma'naviy sohasini barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun qadriyatlar va an'analarni uzatishga yordam beradigan pedagogik va ijtimoiy-madaniy amaliyotlarni yanada faolroq joriy etishga chaqiradi.

Kalit so'zlar: Vorislik, ma'naviyatni shakllantirish, masalani hal qilishning ma'nosi, yoshlar, ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar, urf-odatlar va qadriyatlar, ta'lim va tarbiya, oilaviy qadriyatlar, ijtimoiy ta'sir manbalari, ta'lim tizimidagi yangiliklar, avlodlararo aloqa.

ЗНАЧЕНИЕ РЕШЕНИЯ ВОПРОСА ПРЕЕМСТВЕННОСТИ В ФОРМИРОВАНИИ МОЛОДЕЖНОЙ ДУХОВНОСТИ

Аннотация

В статье рассматривается значение решения проблемы преемственности в формировании молодежной духовности. Исследование направлено на влияние передачи традиций, ценностей и культурного наследия от предыдущих поколений на формирование мировоззрения и ценностных ориентаций современной молодежи. Авторы анализируют различные подходы к решению проблемы преемственности, выявляют их влияние на развитие духовной сферы молодежи. В статье представлены эмпирические данные, подтверждающие роль преемственности в формировании устойчивых моральных устоев и идентичности молодежи. Исследование призывает к более активному внедрению педагогических и социокультурных практик, способствующих передаче ценностей и традиций, для обеспечения устойчивого развития духовной сферы новых поколений.

Ключевые слова: Преемственность, формирование духовности, смысл решения вопроса, молодежь, социально-культурные изменения, традиции и ценности, образование и воспитание, семейные ценности, источники социального воздействия, нововведения в системе образования, межпоколенческое общение.

Kirish. Zamonaviy jamiyat yoshlar ma'naviyatini shakllantirish bilan bog'liq bir qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda. Ushbu jarayonning asosiy jihatlaridan biri bu qadriyatlar va an'analarning uzluksizligi masalasidir. Ushbu masalani hal qilish ma'naviy merosni rivojlantirish va mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi, kelajak avlodlarning hayot sifati va dunyoqarashiga ta'sir qiladi. Qadriyatlar va urf-odatlarini uzatishda vorislik yoshlar ma'naviyatini shakllantirishning ajralmas qismidir. Bu jarayon o'tmish va kelajak o'rtasida o'ziga xos ko'priklar yaratadi, ajdodlar merosini tushunish va hurmat qilishni ta'minlaydi. Katta avlodlarning tajribasi va bilimlarini etkazish yoshlarga nafaqat o'tmishdan saboq olish, balki o'z xalqining urf-odatlarini va qadriyatlarini hisobga olgan holda o'z yo'llarini qurish imkonini beradi.

Texnologiyaning rivojlanishi va globalashuv bilan milliy va madaniy o'ziga xoslikni saqlab qolish uchun yangi muammolar paydo bo'lmoqda. Yoshlar turli xil ta'sirlarga duch kelishadi va vorislik masalasini hal qilish har bir millatning o'ziga xosligini saqlab qolish nuqtai nazaridan dolzarb bo'lib qoladi [1]. Madaniy va ma'naviy mohiyatini qadrlaydigan va ehtiyotkorlik bilan saqlaydigan avlodlarni tarbiyalash zarurati har qachongidan ham muhimroq bo'lib bormoqda. Ta'lim qadriyatlarini etkazishda va yoshlarning ma'naviyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Tarix, milliy urf-odatlar, diniy qadriyatlar va axloqiy me'yorlarni o'rgatish vorislikni saqlash uchun asos bo'ladi. Nafaqat haqiqiy bilimlarning uzatilishini, balki yoshlarga tarixiy merosni ongli ravishda idrok etishga imkon beradigan tanqidiy fikrlashning rivojlanishini ta'minlash muhimdir.

Yoshlar ma'naviy merosni saqlab qolish va uni keyingi avlodlarga etkazish uchun javobgardir. Ijtimoiy hayotda, madaniy tadbirlarda va ta'lim loyihalarida faol ishtirok etish yoshlarga o'tmish bilan aloqalarini his qilish va kelajakni shakllantirishga hissa qo'shish imkonini beradi. Keksa avlod vakillari bilan o'zaro munosabatlar tajriba almashish va ma'naviyatni rivojlantirish uchun qulay muhit yaratishga yordam beradi. Zamonaviy jamiyat turli darajadagi qiyinchiliklar va o'zgarishlarga duch kelmoqda va muhim jihat qadriyatlar va an'analarni kekasa avlodlardan yoshlarga etkazishdir. Ma'naviy jihatdan vorislik yoshlarda

dunyoqarash, qadriyat munosabatlari va jamoat mas'uliyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu masalaning echimi nafaqat yosh avlodning individual rivojlanishiga, balki umuman jamiyatning kelajagiga ham ta'sir qiladi.

Ma'naviy rivojlanishdagi vorislik-bu ma'naviy qadriyatlar, urf-odatlar va axloqiy me'yorlarning oldingi avlodlardan keyingi avlodlarga o'tishi. Bunga diniy marosimlarda qatnashish, axloqiy qadriyatlarni o'rgatish va madaniy xususiyatlarni etkazish kiradi. Ma'naviy qadriyatlarni uzatish jarayoni yoshlarning dunyoqarashini shakllantiradi, ularning hayotga, ma'noga va jamiyatga munosabatini belgilaydi[2]. Oldingi avlodlar tajribasi yoshlarga an'anaviy qadriyatlarni tushunish va qadrlashga yordam beradi, bu esa chuqur ichki tushunishni rivojlantirishga yordam beradi. Ma'naviy rivojlanishdagi vorislik yoshlarda barqaror qiymat munosabatlarini shakllantirish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Yoshlar avvalgilarning qadriyatlarini meros qilib olsalar, ular o'z xatti-harakatlari uchun javobgarlikni o'z zimmlariga oladilar va ijtimoiy hayotning faol ishtirokchilariga aylanadilar[3]. Ma'naviyatdagi vorislik ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashning muhim elementidir. Yoshlar oldingi avlodlarning urf-odatlarini va qadriyatlarini bilan umumiy til topsalar, bu jamiyatda birdamlik va hamjihatlikni targ'ib qiladi, mojarolar va parchalanishning oldini oladi. Vorislik masalasini hal qilish, shuningdek, ma'naviy an'analarni zamonaviy qiyinchiliklarga moslashtirishni o'z ichiga oladi. Yoshlar nafaqat meros qilib olishlari, balki zamonaviy dunyoda ma'naviy qadriyatlarining dolzarbligini ko'rishlari, ularni kundalik hayotlarida muvaffaqiyatli qo'llashlari kerak.

"Biz er yuzida abadiy emasmiz, lekin o'z izimizni qanday qoldirganimiz bilan abadiy yashaymiz" — bu Tereza onaning so'zlari, ayniqsa, yoshlar ma'naviyatini shakllantirishdagi vorislik haqida gap ketganda dolzarbdir. Bugungi kunda, tezkor o'zgarishlar va texnologik yutuqlar davrida, madaniyatimiz va urf-odatlarimizga asoslangan qadriyatlarni qanday saqlash va etkazishni tushunish muhimdir. Vorislik masalasini hal qilish kelajak avlod uchun barqaror ma'naviy asos yaratishda muhim rol o'ynaydi. Vorislik-bu yoshlarning keksa avlodidan bilim, tajriba va qadriyatlarni uzatish jarayoni. Bu o'tmish, hozirgi va kelajak o'rtasidagi bog'liqlik bo'lib, an'analari va madaniy merosni saqlashga yordam beradi. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirish kontekstida vorislik axloqiy tamoyillar, axloqiy qadriyatlar va ma'naviy asoslarni etkazishni anglatadi.

Ma'naviy meros-bu an'analari, diniy ta'limotlar, axloqiy me'yorlar va tarixiy voqealarning boyligi. Bu yigitning shaxsiyati qurilgan asosdir[4]. Ushbu merosni uzatishda davomiylik yoshlarga nafaqat o'tmishi haqida ma'lumot olish, balki o'z kelajagini an'analarni hurmat qilish asosida qurish imkonini beradi. Vorislik jamiyatda avlodlar birligini shakllantirishga yordam beradi. Bu turli yosh guruhlari o'rtasidagi ko'priklar bo'lib, o'zaro tushunish va hamkorlikni rivojlantiradi. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirish kontekstida bu kuchli, barqaror qiymat asoslarini yaratishga imkon beradi, bu esa o'z navbatida yoshlar axloqi va axloqiga foydali ta'sir ko'rsatadi.

Zamonaviy dunyo globallashtirish, texnologik taraqqiyot va ijtimoiy-madaniy o'zgarishlar kabi yangi muammolarni keltirib chiqarmoqda. Vorislik ayniqsa muhim bo'lib, yosh avlod o'z shaxsiyati va qadriyatlarini saqlab qolgan holda o'zgarishlarga dosh bera oladi[5]. Ta'lim tizimi orqali madaniy va ma'naviy merosni o'rganish va uzatishga qaratilgan dasturlarni joriy etish. Oila jamiyatning birinchi hujayrasini sifatida vorislikda muhim rol o'ynaydi. Ota-onalar farzandlariga etkazish uchun o'zlarining urf-odatlarini va qadriyatlaridan xabardor bo'lishlari kerak. Yoshlarni jalb qilish va ularning urf-odatlariga qiziqishni rag'batlantirish uchun madaniy merosga bag'ishlangan festivallar, ko'rgazmalar va uchrashuvlar kabi tadbirlarni tashkil etish.

Zamonaviy jamiyat bir qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda, shu jumladan yoshlar ma'naviyatini shakllantirish sohasida. Ushbu jarayonning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biri bu qadriyatlar va an'analarni uzatishda davomiylikdir. Ushbu maqolada biz vorislik masalasini hal qilishning ahamiyatini va uning zamonaviy avlod ma'naviyatini shakllantirishga ta'sirini ko'rib chiqamiz. Zamonaviy yoshlar turli xil madaniy va ijtimoiy oqimlarning ta'siriga duch kelishadi, bu ko'pincha yo'nalishni buzilishiga va an'anaviy qadriyatlar bilan aloqani yo'qotishiga olib keladi. Oldingi avlodlar tajribasi bilan vorisliksiz, yoshlarda doimiy ma'naviy asoslarni shakllantirish qiyinlashadi.

Ma'naviy merosni uzatishda vorislik avlodlar o'rtasidagi o'ziga xos ko'priklarini o'ynaydi. Keksalar avloddan yosh avlodga o'tgan tajriba, qadriyatlar va urf-odatlar ma'naviy aloqalarni mustahkamlashga yordam beradi va yoshlarning ma'naviy rivojlanishi uchun mustahkam poydevor yaratadi[6]. Oila va ta'lim an'analari va qadriyatlar uzatiladigan asosiy institutlardir. Oilaviy qadriyatlar, katta avlodlarga hurmat, tarbiya an'analari — bularning barchasi yoshlarning ma'naviy rivojlanishi qurilgan bazani shakllantiradi. Ta'lim institutlari yoshlarga madaniy va tarixiy meros haqida bilim berishda ham muhim rol o'ynaydi.

Hayotning zamonaviy tez sur'ati va ma'lumotlarning xilma-xilligi sharoitida vorislik qadriyatlar inqiroziga qarshi samarali antidot vazifasini bajaradi. Bu yoshlarga dunyo bo'ylab harakat qilish, ularning tarix va madaniyat haqidagi tushunchalarini boyitish imkonini beradi, bu esa yaxlit va barqaror shaxsni shakllantirishga yordam beradi. Raqamli davrni hisobga olgan holda, zamonaviy texnologiyalarni merosni uzatish jarayoniga kiritish muhimdir. Ijtimoiy tarmoqlar, onlayn platformalar va boshqa ma'lumot almashish vositalari yoshlarning e'tiborini an'analari va qadriyatlarga jalb qilish uchun kuchli vosita bo'lishi mumkin[7]. Zamonaviy jamiyat bir qator qiyinchiliklarga duch kelmoqda, ular orasida avlodlar o'rtasidagi qadriyatlar va an'analarning uzluksizligi muammosi alohida o'rin tutadi. Ijtimoiy, iqtisodiy va texnologik sohalaridagi jadal o'zgarishlar yoshlar ma'naviyatini shakllantirishning maqbul yo'llarini izlash zarurligini keltirib chiqarmoqda. Vorislik masalasini hal qilish bu jarayonda muhim rol o'ynaydi, shaxs va umuman jamiyatning shakllanishiga ta'sir qiladi.

Vorislik nafaqat an'analarni etkazish, balki tajriba, qadriyatlar va madaniy xususiyatlarni etkazishdir. Yoshlar oldingi avlodlar bilan aloqani anglaganlarida, bu barqaror ma'naviy bazani shakllantirishga yordam beradi. O'z tarixi va an'alarini bilish yoshlarga o'zlarini, jamiyatdagi rolini yaxshiroq tushunishga va ularga berilgan merosni qadrlashga yordam beradi. Vorislik madaniy merosni saqlash va rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Madaniy qadriyatlar, til, urf-odatlar va urf-odatlar jamiyat quriladigan poydevorni shakllantiradi. Yoshlar madaniy meros bilan o'zaro aloqada bo'lib, dunyo haqidagi tasavvurlarini boyitadi va farqlarga nisbatan bag'rikenglikni rivojlantiradi.

Yoshlarning axloqiy qadriyatlarini shakllantirishda vorislik muhim rol o'ynaydi. U barqaror jamiyat uchun muhim bo'lgan axloqning asosiy tamoyillarini etkazadi. Oilaviy qadriyatlarining ahamiyati, halollik, adolat va boshqalarga hurmat — bularning barchasi avlodlar orqali uzatiladi va shaxsning rivojlanishiga ta'sir qiladi. Vorislik yoshlarning ijtimoiy mas'uliyatini rivojlantirish bilan ham bog'liq. Huquq va erkinlik uchun kurash tarixini bilish faol fuqarolik munosabatini shakllantiradi. Yoshlar o'zlarining oldingi avlodlar bilan aloqalarini anglab, jamoat hayotida ishtirok etish, kelajak uchun javobgarlikni qabul qilishdan ko'proq manfaatdor.

Vorislik muammosini hal qilish usullari

1. Ta'lim: tarix, madaniyat va urf-odatlariga bag'ishlangan kurslarning ta'lim dasturlariga kiritilishi yoshlarning o'tmishi haqida chuqur tushunchaga ega bo'lishiga yordam beradi.

2. Oilaviy tarbiya: oilalar qadriyatlarini etkazishda muhim rol o'ynaydi. Oilaviy urf-odatlar, urf-odatlar va oiladagi avlodlar o'rtasidagi aloqa ma'naviyatni shakllantirish uchun asosdir.

3. Media va madaniyat: yoshlarning o'z tarixi va madaniy merosiga qiziqishini saqlab qolishga qaratilgan o'quv dasturlari, filmlar, adabiyotlarni yaratish.

4. Jamoat tashabbuslari: an'analarni saqlash, tarix va madaniy merosni ommalashtirishga qaratilgan loyihalarni qo'llab-quvvatlash.

Zamonaviy yoshlar jamiyat e'tiborini talab qiladigan ko'plab qiyinchiliklar va muammolarga duch kelishmoqda. Shu nuqtai nazardan, ma'naviyatni shakllantirishda vorislik masalasi ayniqsa muhimdir. Ushbu masalani tushunish va hal qilish shaxs va umuman jamiyat rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Vorislik qadriyatlar, urf-odatlar va madaniy merosni keksa avloddan yoshlarga o'tkazishni o'z ichiga oladi. Avlodlar orqali o'tgan ma'naviy meros yoshlarning hayotiy yo'nalishi, dunyoqarashi va qadriyatlarini shakllantirish uchun asosdir. Ta'lim ma'naviy merosni etkazishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Maktablar va universitetlar yoshlar nafaqat ilm-fan sohasida, balki ma'naviy rivojlanish sohasida ham bilim oladigan joylarga aylanishi mumkin. O'qituvchilar, o'zlarining namunalari bilan, qadriyatlar va axloqiy tamoyillarni shakllantirish jarayonida asosiy shaxslarga aylanishlari mumkin.

Globalashuv, texnologik taraqqiyot va ijtimoiy tuzilmalarning tez o'zgarishi vorislik uchun qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi. Yoshlar turli xil madaniyatlar va ma'lumotlarga duch kelishadi, bu esa an'anaviy qadriyatlarni filtrlash va uzatishga alohida e'tibor berishni talab qiladi. Oila ma'naviy munosabatlarni shakllantirishning asosiy joyidir. Ota-onalar va yaqin qarindoshlar yoshlar hayot davomida olib boradigan tajriba va qadriyatlarni etkazishda muhim rol o'ynaydi. Mentorlik, tajriba almashish va ko'ngillilik kabi ma'naviy qadriyatlarni etkazishning interaktiv shakllarini yaratish yosh avlod shaxsini shakllantirishga samarali hissa qo'shishi mumkin. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda vorislik masalasini hal qilish jamiyatning barqaror va uyg'un rivojlanishini ta'minlashning asosiy jihati hisoblanadi. Ushbu masalaning ahamiyatini tushunish va tegishli strategiyalarni ishlab chiqish ijtimoiy va ta'lim siyosatining ajralmas qismiga aylanadi[8]. Vorislikka e'tibor berish orqali barqaror va muvozanatli kelajak uchun zamin yaratish mumkin.

Vorislik masalasini hal qilish yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Bu nafaqat madaniy merosni saqlashga yordam beradi, balki barqaror va mas'uliyatli jamiyatni rivojlantirishning kalitidir. Shu sababli, jamiyat, davlat va shaxslarning sa'y-harakatlari avlodlar o'rtasida qadriyatlar va an'analarni muvaffaqiyatli etkazish uchun sharoit yaratishga qaratilgan bo'lishi kerak. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishdagi vorislik madaniy merosni saqlash va jamiyatning barqaror rivojlanishini ta'minlashda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Vorislik masalasini hal qilish oila, ta'lim, jamiyat va ommaviy axborot vositalarining birgalikdagi sa'y-harakatlarini talab qiladi. Faqat barcha tomonlarni faol jalb qilish orqali biz yosh avlodni ma'naviy o'sish va rivojlanish uchun mustahkam poydevor bilan ta'minlay olamiz.

Vorislik masalasini hal qilish yoshlar ma'naviyatini shakllantirishning ajralmas qismidir. Bu nafaqat madaniy merosni saqlashga yordam beradi, balki shaxsni boyitadi va uni zamonaviy jamiyat muammolariga chidamli qiladi. Vorislik-bu o'tmish, hozirgi va kelajakni bog'laydigan, milliy va madaniy o'z-o'zini anglashning yaxlitligi va barqarorligini ta'minlaydigan zarur ko'priq.

Xulosa. Yoshlarning ma'naviy rivojlanishidagi vorislik jamiyatni shakllantirishda asosiy rol o'ynaydi. Ushbu masalani hal qilish jamiyat, ta'lim muassasalari va oilalar tomonidan shaxs va umuman jamiyatning uyg'un rivojlanishiga hissa qo'shadigan qadriyatlar va an'analarning uzatilishini ta'minlash uchun e'tiborni talab qiladi. Ma'naviyatdagi vorislikka e'tibor barqaror va farovon jamiyat qurilishining asosiy elementiga aylanadi. Yoshlar ma'naviyatini shakllantirishda vorislik masalasini hal qilish barqaror jamiyat qurilishining ajralmas qismidir. An'analalar, qadriyatlar va madaniy merosni saqlab qolish jamiyatda barqarorlik va uyg'unlikni ta'minlaydi, shu bilan birga yoshlarga o'tmishga chuqur hurmat asosida o'z kelajagini qurishga imkon beradi.

ADABIYOTLAR

1. Mamatov O. V. The evolution of those who happened in philosophy //Scientific and Technical Journal of Namangan Institute of Engineering and Technology. – 2019. – T. 1. – №. 10. – C. 204-207.
2. Ahmatovna H. N. Musiqa vositasida o'quvchilarning milliy tafakkurni o'stirish //Barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali. – 2022. – T. 2. – №. 1. – C. 287-291.
3. Xudayqulova Z. Yoshlarni oilaviy xayotga tayyorlashning omillari //Journal of innovations in scientific and educational research. – 2023. – T. 6. – №. 3. – C. 23-25.
4. Fayziyev M. A., Bolbekovna S. M. Boshlangich ta'lim jarayonida milliy istiqlol g'oyasi asosida vatanga e'tiqodni tarbiyalash omillari //World scientific research journal. – 2022. – T. 10. – №. 2. – C. 134-137.
5. Xolov O. O'quvchi-yoshlarda aksiologik ongni shakllantirishning tarixiy asoslari //Edagogik ahorat. – C. 109.
6. Qodirbekovna X. S., Raimjonovich Q. R. O'zbekistonda jamiyatni ma'naviy yangilanishi jarayonida yoshlarning madaniy me'rosga munosabati //Journal of innovations in scientific and educational research. – 2023. – T. 6. – №. 12. – C. 35-44.
7. Madina K. Ona tilimiz sofligi yo 'lida fidokor bo 'laylik! //Научный Фокус. – 2023. – T. 1. – №. 7. – C. 151-159.
8. Tajiboyev E. O'zbekiston respublikasida milliy va mumtoz musiqaga bo'lgan munosabatlar tahlili //Инновационные исследования в современном мире: теория и практика. – 2022. – T. 1. – №. 27. – C. 125-128.